Ч. 93 Середа 29 цьвітня (11 мая) 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за вложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

Спільні Делеґациї.

Вчера відбуло ся в Будапешті перше засїданє спільних Делеґаций. Засїданє відкрив Ексц. гр. Ґолуховский іменем правительства а палата вибрала відтак своїм предсїдателем найстаршого віком з делеґатів бар. Гельферта.

Німецка партия людова, належача до опозициї зложила словами дел. Кінмана заяву, що лиш під тим услівєм бере участь в нарадах делеґацийних, що не пересуджує з гори анї справи правно-державної анї роздїлу спільних видатків помежи обі половини монархії. Таку саму заяву зложив дел. Перґельт іменем нїмецкої партиї поступової а дел. Аксман іменем антисемітів.

Опісля приступлено до вибору президента Делеґациї австрийскої і вибрано дел. Яворского 43 голосами на 53 голосуючих. Десять карток віддано білих. Дел. Яворский зазначив в короткій промові, що Делеґациї дбали завсїгди щиро о розвій армії і маринарки, але все-таки не можуть замикати очий на економічне положенє монархії і на обовязок помочи, яку скарб держави повинен нести населеню навіщеному елементарними нещастями. Треба мати надію, що Делеґация зуміє погодити всї ті взгляди так, щоби держава мала з того користь. Наконець згадав ще дел. Яворский про ювилей цїсарский, а коли делеґати встали з місць, просив о позволенє, висказати цїсареви на авдиенциї, приреченій вже Делеґациям, крім чувств вірности також сердечні бажаня з нагоди ювилею. Бесїдник закінчив свою промову окликом в честь цїсаря а Делеґация вибрала відтак віцепредсїдателем ґр. Феттера.

Опісля ґр. Ґолуховский предложив проєкти правительства а відтак делеґация вибрала комісию буджетову, верифікацийну і петицийну. На тім закінчено засїданє а слїдуючого ще не означено; президент повідомить о тім делеґатів письменно.

Угорска Делеґация вибрала своїм президентом К. Селя а віцепрезидентом ґр. Сапаріго. Президент в своїй промові згадав о тревалости і добрих наслїдках тридержавного союза, о конечности видатків на войско і о любови Угорцїв для монарха, на що делеґати відповіли одушевленими окликами. Відтак вибрала Делеґация свої комисиї.

Прелїмінар спільних видатків на 1899 р. виказує в потребах 167,175.940 зр., отже о 5,990.915 зр. більше як в сїм роцї, а по відчисленю спільних доходів в сумі 2,797,558 зр. позістає ще до покритя 164,378.382 зр. Доходи з мита прелїміновано на 57,139.530 зр., отже о 3,540.640 зр. більше як сего року. — Видатки міністерства війни прелїміновано на 157,966.122 зр. отже о 5,870.034 зр. більше. На звичайні видатки для маринарки прелїміновано 11,095.260 зр., на надзвичайні 5,746.000 зр.

Комисия буджетова австрийскої Делеґациї вибрала своїм предсїдателем бр. Хлюмецкого. На єї засїданю в четвер подасть ґр. Ґолуховский своє поясненє полїтики заграничної.

На вчерашній нарадї делеґатів з нїмецких партий опозицийних ухвалено виступити в Делеґациях з острійшою опозициєю як попередних лїт.

Вісти політичні.

Є. Ексц. п. Намістник був оногди на приватній авдиенциї у Є. Вел. Цїсаря.

Цїна збіжа знов пішла в гору: пшениця від суботи о 20 кр., жито о 14 кр. Правительство угорске подало вже до відомости австрийского правительства, що не годить ся на знесенє мита від збіжа а віденьска Abendpost оголосила комунїкат, з котрого виходить, що опозиция противна в парляментї знесеню мита причинила ся також до того, що мита не знесено. В парляментї, як звістно, доказувано, що через знесенє мита хлїб ще не подешевіє.

Положенє в Іспанії стає з кождим днем щораз гірше. В многих містах і цїлих околицях треба було завести стан облоги. В Дїнарес прийшло до бійки з жандармами, в котрій згинуло 12 людий а 50 єсть покалїчених. Ворохобники там ограбили ратуш а до жандармериї стріляли з револьверів. В Кадиксї і Мартосї прийшло також до розрухів. В Мадридї цїна поживи дійшла до нечуваної висоти. З Брукселії доносять, що Дон Карльос оголосив манїфест, в котрім доказує, що теперішна династия іспаньска мусить упасти.

О битві морскій в сторонї як остров Тортуґа і місцевість Монте Хрісті на Гаїтї не чувати доси нїчого. Прибувші до Кі Вест нїмецкі мореплавцї потверджують, що в тих сторонах чули сильну канонаду. З Порт о Пренс (Port au Prince) міста на острові Гаїті доносять, що на північ від того міста виділи ескадру Семпсона а так само і 17 іспаньских кораблїв на водах коло Порторіко.

Мек Кінлї передав конґресови вість о по-

7)

Антиллї і Багама.

(Дальше).

З инших міст на Кубі заслугують на увагу особливо ті, котрі в теперішній війні грають ролю і котрі в історії та економічнім розвою острова мають значінє. До таких належить передовсїм місто Сієнфуеґос (або Цієнфуеґос, Cienfuegos). Місто се положене на полудневім побережу острова, єсть одно і з найбільших на Кубі, бо числить около 45 тисячів жителїв, з котрих мало що не половина суть мурини і муляти. Єсть то дуже торговельне місто з великим і вигідним портом. Місто єсть укріплене і звідси іде через Крусес зелїзниця з одної сторони в глубину острова до Санта Кляра, з другої до Саґва ля Ґранде, на північнім побережу взглядно до Матанцас і Гаванни. Для воєнної акциї єсть се місто дуже важне, і се поясняє нам, длячого Американцї взяли ся до бльокади сего міста; їм розходило ся о то, щоби Іспанцям не дати можности в найкоротшій дорозї через Сієнфуеґос подати поміч залозї в Гаваннї і Матанцас а при тім і підорвати іспаньску торговлю. Місто вивозить головно цукор до Сполучених держав і до Іспанії відтак тютюн, сируп і шкіри та магаґоневе і кедрове дерево. Сієнфуеґос лежить в провінциї Санта Кляра, котрої столицею єсть місто Санта Кляра, положене майже в самій серединї острова, в дуже красній і здоровій околици. Коло сего міста суть копальнї мiди і зелїза. Санта Кляра має несповна 35 тисячів жителїв.

На всхіднім кінци Куби, на полудневім побережу проти острова Ямайки лежить давна столиця Куби Сантхаґо де Куба (Santjago de Cuba, сьв. Яков на Кубі); нинї єсть оно столицею провінциї того-ж самого імени і має звиш 60 тисячів жителїв. Місто лежить над великим портом, в котрім вигідно мужуть ставати і найбільші кораблї, лиш приступ до него єсть дуже трудний. Порту і міста боронять два форти, але як на теперішні часи лихо узброєні. Місто лежить під лісистими горами Сієрра Маестра, але в нездоровій околици, котру часто навіщує жовта пропасниця. Також бувають тут часті землетрясеня, і длятого доми тут суть що найбільше лиш на один поверх високі. Сантхаґо єсть містом дуже торговельним і промисловим. Тут єсть богато фабрик циґар, фабрики машин і відливальнї зелїза, котрим доставляє материялу недалека копальня зелїза Ель Кобре, положена в горах. Місто вивозить головно тютюн, каву, цукор, какао, рум і кедрину. З Сантхаґо веде зелїзниця через місто Баямо до Манцанільо, положеного на західно-полудневім побережу над заливом Буена Есперанца. Се місто єсть також укріплене, має около 35 тисячів жителїв і веде значну торговлю тютюном і деревом. Найстаршим побіч Сантхаґо іспаньским містом на Кубі єсть Баракоа, положене на всхіднім побережу острова; місто се побудував Веляскец ще в 1512 р.

III.

З Куби попри Тортуґу і Гаїті до Порторіко. — Морскі розбишаки в Західній Індиї. — Остров Порторіко.

Акция воєнна межи Американцями а Іспанцями не веде ся так правильно, як то буває звичайно в Европі. Не видко в нїй якогось певного з гори уложеного пляну і подїї воєнні формально нас заскакують. Американцї постановили атакувати другий іспаньский остров в Антиллях, Порторіка і вже сиґналїзовано битву десь на мори коло острова Гаїті мабуть в сторонах як остров Торт-уґа а місцевість Монте Хрісті на північнім побережу острова Гаїті. Се спонукує нас відступити, так сказати би, від правильного опису Антильских островів, як они поступають по собі а минаючи поки що Гаїті затрунути старе гнїздо давних розбишаків морских, остров Тортуґу, пригадати ті часи, з котрих слїди лишили ся ще й в теперішній американьсько-іспаньскій війнї та перенести ся на Порторіко, де, може бути, буде розгравати ся дальша часть воєнної акциї. В описї сїм підемо за Р. Кронау'ом, котрий в своїм розвідцї: „Auf den Pfaden grosser Entdecker", згадуючи про західно-індийских розбишаків так пише:

біді Девея коло Маніллї додаючи, що моральна побіда перевисшає ефективну, а та моральна побіда есть першим кроком до бажаного мира. Обі палати ухвалили подяку для Девея і офіцирів та удобрили іменоване Девея контрадміралом.

Новинки.

Львів дня 10-го мая 1898.

— **Є. Вел. Цїсар** удїлив погорільцям містечка Тисьмениці 2.000 зр. запомоги.

— **Затверджене вибору.** Є. В. Цїсар затвердив вибір Стефана Мойси Росохацкого, властителя Рудник, на маршалка, а дра Ник. Кшиштофовича, властителя Залуча, на заступника маршалка ради повітової в Снятинї.

— **Іменованя.** П. Мінїстер скарбу іменував секретаря скарбового Валент. Гіштина радником скарбовим, а старшого інспектора податкового Ад. Франка секретарем скарбовим; дальше іменував п. Мінїстер податкових інспекторів: Григ. Яворского, Юл. Фішера, Володим. Шашковского і Павла Дзьобиньского старшими податковими інспекторами.

— **Є. Е. п. Намістник** гр. Пінїньский був в неділю на приватній авдиенциї у Є. В. Цїсаря.

— **З Комітету І. краєвої лїчничої кольонії риманівскої** подає ся до відомости, що подання о приняте до лїчничої кольонїї в Риманові, належить вносити до кінця сего місяця на руки секретаря комітету дра Йосифа Жулиньского (Львів ул. Скарбківска ч. 39). До подання має бути долучена метрика, що дитина має 8—12 лїт, сьвідоцтво щіплення віспи і лїкарске, що дитина потребує лїченя водами йодово-бромовими і що не вимагає шпитального дозору анї не має ран; дальше сьвідоцтво шкільне і убожества, коли хоче бути принята безплатно або за половиною оплати т. є. за 25 зр. Сьвідоцтва можуть бути неостемпльовані. До подання належить долучити марки почтові на зворот документів. До кольонїї можуть бути приняті дїти з цілого краю без різниці обряду. — Позаяк число дїтий принятих, котрі перебувають в кольонїї від 16 липня до 20 серпня, залежить від зібраних складок, апелює комітет до добрих серць Вп. добродїїв. Датки хотяй найменші приймає касиер п. В. Зонтак ул. Театральна, всяких пояснень удїляє управитель кольонїї п. Володимир Квасїньский ул. Личаківска ч. 29.

— **Руский театр,** що перебуває тепер в Теребовли, дасть в сїм тиждни такі представленя: в четвер 12 мая Cavalleria rusticana і „Заручини по смерти“; — в суботу дня 14 мая „Муж з конкурсу“ нову комедию в 5 дїях Л. Лопатиньского; — в недїлю дня 15 мая „До Бразилїї“ народний образ з еміґрацийного руху в чотирох дїях Л. Лопатиньского.

— **Рідкий ювілей.** В будучу недїлю будуть обходити львівскі товариші штуки друкарскої 50-лїтний ювілей працї чотирох складачів друкарских, котрі від пів сотки лїт працюють при кашті. Загально звістно, кілько здоровля забирає праця друкарска, при котрій богато складачів набаває ся грудної недуги і пращає ся передвчасно зі сьвітом. Чотири згадані ювілати належать до рідких виїмків в тім фаху, а суть ними пп.: Антін Поляньский, Ів. Недопад. Франц Сарницкий і Алекс. Вербяньский.

— **З Вовковець коло Борщева пишуть нам:** Дня 15 мая с. р., в недїлю, устроюють селяни-співаки аматорске представлене в память знесеня панщини. Буде виставлена штука „Правда все горою“ в трех дїях з співами і танцями. Представлене відбуде ся у власній хатї читальнї „Просьвіти“. Учить і управляє хором півець церковний Дмит. Камїньский, а почин до представленя дав місцевий парох о. Альфред Сїменович. Початок представленя о годинї 8-ій вечером. Комітет просить всїх охочих, аби були ласкаві прибути на се торжество.

— **Фальшиві десятки.** Перед кількома тиждями прихоплено в Станиславові одну фальшиву десятку. Однако мусить їх в тамошній околици більше курсувати, коли в послїдних кількох днях прихоплено їх знов чотири, а именно в головнім урядї почтовім, в дирекциї зелїзниць, в податковім урядї і в філїї австро-угорского банку. Фальшиві десятки дуже подібні до правдивих, лише друк і букви, витиснені на них, менше виразні.

— **Нещасливі сьвята.** Бідний зарібник Низяк з Тищини під Ряшевом, вибрав ся на Великодні сьвята до Ярослава, де его син одинак служить при войску. На зелїзницю не мав бідолаха гроший, тож свою подорож відбув пішки. Минули сьвята і батько мусїв вертати до далекого дому. Але син вистарав ся звідкись для него гроший на зелїзницю з Ярослава. На цїлу подорож зелїзницею не стало гроша, тому на передпослїдній стациї треба було висїсти і йти дальше пішки. В поїздї здрімав ся старенький Низяк і пробудив ся доперва на крик одного вояка: „Ви вже минули Ланьцут!“ Низяк зірвав ся і не надумуючись, вискочив з ваґона. Незадовго потім найдено нещастного на зелїзничім насипі без ніг. Скок з поїзду був так нещасливий, що колеса обтяли Низякови обі ноги. Калїку відставлено до шпиталя в Ряшеві, де по кількох днях помер. За домовиною нещасливого батька йшли мати, дочка і синрекрут з Ярослава.

— **Огні.** Дня 4 мая вибух около 10 години в ночи огонь в Голосковичах, повіта брідского, і за чверть години знищив 24 господарств. При страшній бурі ратунок був неможливий. Много людий попекло ся, особливо дїтий. З худоби і одежі мало що виратувано. Займило ся з шопи і в одній хвили огорнув огонь все. Передвчера навістив великий пожар місто Тисьменицю. Почало горіти около полудня на передмістю Товмацкім, а при сильнім вітрі огонь перекинув ся і на сусїдні передмістя. На телеґрафічне возванє прибула з Станиславова пожарна сторожа і два баталїони війска. Згоріло 160 домів, межи тими 15 жидівских, а прочі християн незаможних, тож по-найбільше і необезпечені.

— **Страшне убийство.** Онодї на стациї зелїзничій в Милошовицях на Буковинї, зарізав в ночи ножем низший урядник зелїзничий Кароль Пуцляхер машиніста Зрубовича. Причина того убийства незвістна.

— **Сумний конець любовної пригоди.** Андрій Демчук, зі Стрілецкого Кута (на Буковинї), залюбив ся в Самфінї Колибабі, жінцї Василя Колибаби. Любов его не була нещаслива, бо найшла відгомін у серцю Самфіни, та всему на перешкодї стояв муж Самфіни, тож они рішили ся покинути его, але забрали єму 600 зр. За ті гроші весело погуляла собі любовна пара в своїх медових місяцях. Сучава, Роман, Букарешт і Львів, гостили їх в своїх мурах, але той послїдний не вийшов на здороє Самфінї, бо звістно, „Львів не кождому здоров“. Она спала і лелїяла золоті сни про любов і радощі, а він тимчасом забрав гроші і пішов, аби не вернутись до неї. Гірко стало Самфінї, як на другий день пробудила ся. Лишилась без крейцаря між чужими людьми, тож доперва полиция вислала єї шупасом до Стрілецкого Кута, а муж приймив єї назад до себе, переболївши вже страту гроший. Аж ось приїхав Василь Колибаба до Черновців і стрічає „пана“ в новім одязї і цилїндрі. Сей „пан“ видав ся єму знакомим, а в тій гадцї утвердило его ще й те, що „панок“ зачав утїкати. Отже удав ся він до полициї і дедектив прихопив того „панка“ на дверци зелїзничім, коли він хотїв собі куповати білет. „Панок“ в цилїндрі не був нїхто инший, як „уцивілїзований“ Андрій Демчук, і тепер мусїв він замість поїхати в дальшу дорогу, замешкати в арештї. Решта гроший, 418 зр. 8½ кр., пішила до судового депозиту.

— **Кровава месть.** Робітник фабрики цукру в Дунинові, коло Полоцка, іменем Квятковский,

---

Доки мого житя, то не забуду, як я їхав на норвескім наборовім пароходї Sif до Гаїті. Був то один з тих кораблів, що волочать ся скрізь по американьских водах шукаючи нагоди, чи не далось би де з одного порту до другого перевозити який набір. Тепер плив він з Нової Шкотиї до Гаїті, щоби тамошним лїнивим людям лишити свій набір будівельного дерева, риби, сира, та инших артикулів торговельних. Пароход був так переповнений вже готовим материялом будівельним, що заринав дуже глубоко у воду а на покладї не було навіть на тілько місця, щоби де перейти ся. Долїшні пересїки в кораблі були так само повні всїляких скринь та пак і пачок та набитих міхів. В кутах комірки, призначеної менї до спаня, стояли скринї з швайцарским сиром і кілька вязанок сушеної риби; в побічних комірках були бочки з нафтою, бензиною, селедцями і другими пахучими річами, від котрих в горячім підсоню розходив ся такий запах, що приходило ся вже вмирати від него і я вибіг чим скорше на поклад та переночував там на купі тертиць. З правдивою радостию повитав я перші рапні зорі і сьвіжий вітер від всходу, що легенько кружляв воду.

Далеко на полудни як би якийсь зачарований образ у воздусї показали ся ще яких 600 метрів високі гори острова Куби а відтак щезали щораз більше чим дальше ми плили, аж наконець і зовсїм щезли. За то показали ся незадовго далеко висші пасма гір на острові Гаїті, котрих вершки губили ся десь в скалах. Але що то було ще дуже далеко, то зариси тих гір можна були лиш дуже слабо розпізнати, зато виразнїйше показала ся довга лїнія малого острова Тортуґи, положеного перед північно-західним побережем острова Гаїті, котрий дістав свою назву від того, що зарисами своїми нагадує здалека мовби плаваючу величезну черепаху (по іспаньски tortuga de mar).

Тортуґа есть лиш 35 кільометрів довга а 9 до 10 широка і нїхто на нїй не живе; а всежтаки в історії західної Індиї заслужила она собі на окреме місце, бо тут в 1630 р. оснували були анґлїйскі, французкі і голяндскі розбишаки морскі вільну державу, з котрої ширили смерть і пострах по цїлій Західній Індиї. Щоби пізнати і зрозуміти добре нинїшні полїтичні і суспільні відносини в Західній Індиї, треба конче пригадати собі історию тої вільної держави і західно-індийских розбишаків, бо цїлий полїтичний розвій тих островів бере у великій части свій початок від тих розбишаків.

Як звістно, папа Александер III розділив був своїм рішенем з дня 3 мая 1493 р. цїлу землю на дві половини і то так, що західна часть від т. зв. демаркацийної лїнії мала належати до Іспанії, а всхідна до Портуґалїї і там лиш вільно було тим державам відкривати нові землї. Другим приморским державам було байдуже про то розпорядженє папи і кожда з них хотїла роздобути собі свою пайку в новім сьвітї. З Франциї, Анґлїї і Голяндиї пігнали ся сьмілі мореплавцї відкривати нові землї, а хоч монархи тих держав, по правдї неприхильні Іспанії, не підпирали зовсїм явно тих людий, то все-таки потайком давали їм поміч, яку лиш могли. Неодні з тих французских, анґлїйских та голяндских відкривців були лютими людьми, котрим не було совістно нападати на кораблї, вертаючі зі скарбами з нового сьвіта до Іспанії, скоро лиш була нагода до того. Так забрав був Фльорентинець Джованні де Веррацано, що відкрив всхідне побереже нинїшних Сполучених Держав і Ню-Йорский залив, в 1521 р. кілька кораблїв, що їздили до Західної Індиї а в два роки опісля забрав був корабель, котрим Кортец вислав був до Іспанії скарби Монтецуми вартости кілька мілїонів зр. Відкривець Канади, Жак Картіє (Cartier) був також французским розбишакою морским, а старі лїтописи називають его „корсарем“. Ба й ті пройдисьвіти, котрих анґлїйска історія славить яко „великих героїв морских“ як Віллем і Джон Гакінс (Hawkins), Франц Дрек (Drake), Тома Кевендіш (Cavendish) і др. не були нїчим иншим, як лиш простими розбишаками, котрим їх рідний край давав поміч.

Оба Гакінси були торговельниками невільників, правдивими типами тих не рідких в Анґлїї крамарских душ, що то всюди удають дуже побожних а не лякають ся і найпоганїйшого ремесла, коби лиш мали зиски з него. Старший Гакінс зміркував зараз, що на гадцї, яку піддавав великодушний чоловіколюбець епіскоп Ляс Казас (Las Casas), можна зробити добрий інтерес і він перший взяв ся в 1530 р. торгувати людьми та доробив ся великого маєтку. Ще лїпший був его син Джон. То був такий побожний душегубець, що навіть один із своїх кораблїв, котрим возив невільників, назвав був „Ісус“ а себе називав „ізбранником божим“. Іспаньский король Филип II. заказав був всїм іспаньским кольонїям кувати у него невільників, але він умів всїлякими способами вивозити муринів на острови а навіть збройною силою змушував міста і власти в них давати єму право на торги невільниками. Таким способом доробив ся він був так великого маєтку, що молоденька королева анґлїйска Єлисавета зробила его лицарем і з тої нагоди надала єму герб, представляючий на синих филях біжучого золотого льва на чорнім поли, на котрім

втратив два пальці правої руки," і наслідком нездатности до дальшої роботи, приділено его до фабричного маґазину. Однакож з его служби не дуже був вдоволений маґазинер Раковский, 50-літний чоловік, отець численної родини. Квятковский виносив крадьком різні предмети з маґазину, а коли пересторога Раковского були безуспішні, заряд фабрики видалив Квятковского. Лишений служби, постановив пімстити ся на Раковскім, бо той причинив ся до его димісиї. Минулої суботи засів Квятковский з стрільбою, і коли Раковский виходив з маґазину, стрілив до него. Маґазинер, поцілений в чоло, упав на землю. Тоді Квятковский з другої люфи вистрілив до себе. На гук вистрілів збігли ся урядники і фабричні робітники. На разі жертва злочину і жертва самоубийства давали слабі ознаки житя. Коли однакож прикликано лікарів, вже було по них.

Зрадлива фотоґрафія. Один панок у Відни познакомив ся дня 2. мая с. р. з молодою, хорошою женщиною. Обоє повечеряли в реставрациї. Красавиця сказала єму, що є жінкою урядника з Цельовця і подаровала єму свою фотоґрафію. Коли розстали ся, зауважив веселий панок в своїй кишени брак 95 зр. На їх місци найшов лише фотоґрафію на намятку весело перебутих хвиль. Але на свою потїху доглянув, що фотоґрафія роблена у Відни і у дотичного фотоґрафа довідав ся, що тоїй кілька таких фотоґрафій мав переслати poste restante до Цельовця під адресою Гільди Керміяс. Окрадений „дон-жуан" звернув ся до цельовского маґістрату, а сей випукав хорошу властительку фотоґрафії в особі 19-літної Францишки Кармель, доньки прачки. Єї арештовано і віддано судови під опіку.

— **Померли:** Амалія з Хрущевских Чикалюкова, жена пароха в Тернилівці, дня 7-го мая, в 54-ім році житя; — Олена Косса, жена радника львівского маґістрату, скоропостижно, дня 8 с. м., в 43-ім році житя.

Господарство, промисл, торговля, гиґієна і вихованє.

Добрі ради.

— Обороги. В многих сторонах нашого краю ставлять собі господарі обороги, але в декотрих зовсім їх не видко, так як би люди там навіть і не знали, що то оборіг. Причина тому есть мабуть та, що в декотрих сторонах трудно дістати так великих стопів, як їх потреба до оборогів. Длятого обороги стрічаємо по найбільшій части лиш в підгірских сторонах і в горах, а противно на долах і на Поділю їх дуже мало або й зовсім не видко. Але другою причиною, що у нас в деяких сторонах, хоч би й не так трудно було о потрібні стовпи, не ставлять оборогів, есть та, що нема там „такого звичаю". Звичай, певно, важна річ, але наші селяни дуже часто звичай зле понимають: хоч би він був і злий, держать ся его уперто, бо кажуть, що „такий вже звичай у нас", а хоч би щось було й доброго, то не хотять того собі прибирати і зараз кажуть, що „у нас нема такого звичаю". Коли же якийсь звичай добрий, то чому би его собі не завести, коли можна, хоч би его ще де й не було. Отже таке діло і з оборогами. Обороги то дуже добра і практична річ в господарстві, особливо для поменших господарів. Поставити хоч би й кілька оборогів приходить преці дешевше як ставити яку шопу або стодолу. Обороги можна ставити не лиш коло хати але й в поли. Під обороги дуже вигідно складати збіже та сїно або й солому, а найважнїйша річ, що збіже або сїно під оборогами есть безпечнїйше від огню; лекше преці уратувати кілька оборогів збіжа стоячих подалїк від горіючого будинку, як стодолу зі збіжем. Обороги роблять у нас звичайно чотирогранні (в чотири кути); в кождім кутї стовп а по тих чотирох стовпах підсуває ся в гору або спускає ся в долину дашок критий соломою. В Голяндиї роблять пятигранні обороги (в пять кутів, отже на пять стовпах). У нас дають в оборозї подене з соломи просто на землю, в Голяндиї підмуровують подене з цегли а на него кладуть ще поміст з дошок а боки оборога обгороджують латами в той спосіб, що від стовпа до стовпа іде одна лата на півтора метра від поденя високо в поперек а в тїй клїтцї ще дві лати на перехрест. Американьскі обороги суть чотирогранні, але на однім стовпі по серединї, по котрім посуває ся дашок в гору і в долину; подене есть дерев'яне на ніжках і трохи вузше від дашка. Сїно або збіже в такім оборозї складають в той спосіб, що оно в долинї на метер і чверть від поденя в гору укладає ся вузше а відтак вже ширше відповідно до дашка. Під обороги треба вибирати сухе місце а стовпи відповідно забезпечувати від гнитя. Важна річ, щоби в оборозї можна вигідно і без великого труду підносити дашок. До того служить валкова підойма котра шнуром підтягає дашок в гору. До складаня сїна уживають також довгої а вузкої скринї доокола котрої ходять поперечні граблї, котрі по скрини тягнуть сїно в гору на оборіг. Але того приладу уживають лиш більші господарі, що роблять машинами.

— Средства десінфекцийні. Дуже часто при обходженю недужих іменно покалїчених людий і зьвірят нема під рукою відповідних стредств против гнилї, або т. зв. средств десінфекцийних. В такім случаю найлїпшу службу робить чиста вода, що витїкає з керничкi, відтак сьвіжа переварена вода, котрою можна і рани промивати. Добре мило підносить ще силу десінфекцийну, особливо коли додати ще трохи оцту до него. Також спіритус і горівки можуть послужити до десінфекциї, бо они розпускають особливо товщ на шкірі. На всїлякого рода бактериї спіритус дїлає сильнїйше, коли їх насамперед змочити водою. Для того ті, що ходять коло недужих людий або зьвірят, повинні за кождий раз обмити собі руки насамперед водою а відтак, не обтираючи їх, ще спіритусом або горівкою, а коли того нема, то бодай водою з милом і оцтом.

Переписка господарска.

М. Р. в К.: Ужиток з гарбузів може бути всїлякий: прості гарбузи уживають ся на корм для безрог, але дають їх також і коровам. З зернят бють олїй, але о скілько нам видить ся, у нас тепер вже далеко менше як давнїйше. Олїй з гарбузових зернят есть дуже смачний. Динї варять, смажать в цукрі або квасять в оцті, подібно як огірки. Суть головно три роди гарбузів, які садить ся в поли: великі жовті, важать 60 до 70 кільо; — ішпаньскі, о половину менші від тамтих, блїдозеленяві з солодкавим мясом, і червонї гарбузи, пасмисті або марморковані. Найчастїйше садять гарбузи між кукурузою. Гарбузи потребують тепла і доброї землї. Може хто з наших читателїв буде ласкав подати нам, яке значінє має садженє гарбузів для наших господарів і о скілько оно виплачує ся а тогди подамо Вам відповідь на сїм місци.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Мадрид 10 мая. Королева-реґентка конферувала вчера кілька разів з президентом сенату, котрий дораджував зміну кабінету. І сюди наспіла вість о завзятій борбі американьскої і ішпаньскої фльоти коло Антиллїв. Подрібностий о нїй нема.

Мадрид 10 мая. В Лїпарес, де ворохобники вікнами добули ся до ратуша і дібрали ся до зброї та муніциї, заведено вже спокій.

Ню-Йорк 10 мая. World оголосив письмо проводиря ворохозників на Кубі Ґомеца, в котвім той висказує подяку Сполученим Державам за подану поміч і опіку та каже, що повстанцї готові заключити союз зі Сполученими Державами.

Вашінґтон 10 мая. З Вудфорд прибуло вчера до Чікамаґва 4000 охотників, котрі змобілїзовані утворять зі стоячими там 10 полками армію в загальній силї 50.000 людчий.

понад львом виднїли ся три золоті монети. Та й побожність того душегубця треба було увзглядиити: на гербі в горішнім розї була скалька (мушля), якою звичайно украшали ся богомольцї, а з боку коло неї палиця, уживана давнїйше путниками.

Инакше дивило ся ішпаньске правительство на того розбишака і одного дня затопило аж три его кораблї. Анґлія за то дуже розлютила ся, бо уважала то за шкоду, зроблену єї торговли та стала від тепер зовсїм явно нападати і рабувати ішпаньскі кораблї і кольонії. Франц Дрек був першим анґлійским розбишаком морским, а коли ішпаньскі історики називають его „найбільшим розбишаком морским на цілім сьвітї", то й правду кажуть. Коли Дрек перший раз виїхав на море рабувати, Ішпанія і Анґлія жили ще яко тако в згоді. Але коли Дрек вернув з третого свого походу, а королева Єлисавета не лиш зробила его лицарем, але ще й дня 4 цьвітня 1581 р. зложила єму візиту на корабли та разом з ним обідала, почули ся Ішпанцї тим дуже оскорблені, що королева стала опікункою розбишака, котрий руйнував Ішпанїю. Межи обома державами пішла від часу того обіду колотнеча, котра остаточно довела в 1585 р. до війни, в котрій Анґлія відобрала Ішпанцям панованє на цілім сьвітї. Дрек грав в сїй війнї головну ролю і поплив з 25 кораблями та 2300 вояками до Західної Індиї, де зрабував міста Санто Домінґо, Сантхаґо, Картаґену і Сан Авґустін. В 1595 р. з'явили ся Дрек і Гакінс знову на західноіндийских водах; але сим разом щастє їм не сприяло, жовта пропасниця обом вік скоротила.

Величезні скарби, яких Дрек понавозив з ішпаньских кольоній в Західній Індиї, викликали кортячку і у многих анґлійских, голяндских та французских авантурників, котрим захотїло ся також попробовати щастя в розбою на мори. Мабуть найбільше щастя мав голяндский адмірал Петро Гайн, котрий в 1628 р. поплив був з фльотою зложеною з 20 кораблів, зловив коло Матанцас т. зв. срібну фльоту ішпаньску і забрав від неї не лиш 138.206 фунтів срібла, але ще й богато всїлякої дорогоцїнної срібної посудини, кошенїлї, індиґа, дерева до крашеня, шовку, других річий, представляючих разом вартість около 30 мілїонів золотих. З тої нагоди відбуло ся опісля в цілій Голяндиї велике торжество.

Під ту пору почали поодинокі авантурники осїдати на малих островах в Західній Індиї. Так зібрала ся була на острові Сант Хрістофер ватага зухвалих розбишаків, зложена з людий всїляких народів европейских. А що они не перепустили нїякий корабель в спокою, то Ішпанцї в 1630 р. напали на Ст. Хрістофер і прогнали розбишаків, котрі тепер вибрали собі на криївку пустий остров Тортуґу. Та й ледви чи могли були вибрати лїпший остров, бо на Тортузї не лиш не було нікого, але й лежав недалеко проливу між Кубою а Гаіті, званого Віндвардом і на дорозї, котрою мусїли перепливати всї кораблї з Куби і Мехіка. Відтак мав остров богато малих заливів, для кораблїв що ідуть глубоко у воду, зовсїм неприступних. Також цїла середина острова була покрита лїсом і на случай потреби було де сховати ся. Ті бездомні пройдисьвіти, що прізвали ся „братями моря", побудували на Тортузї кількадесять довгих дуже легких лодий, котрі задля їх скорости названо „фляйботс" (flyboats, летучі лодки) а Ішпанцї стали відтак називати тих, що плили в таких лодках, flyboteros, з чого пізнїйше виробили ся назви „філїбустерос" і „флубустієри".

(Дальше буде).

За редакцию відповідає: Адам Креховецкий.

ІНСЕРАТИ.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.